הא דלא מסיק אלא שיעור ארעא. תימה כיון דלא מסיק אלא שיעור ארעא אמאי נוטל שכח היתר על היציאה [א] וי"ל דבלאו הכי פריך שפיר הניחא לר' ולפי המסקנא דמוקי באפותיקי מ"מ דאע"פ דלא מסיק ביה אלא שיעור ארעא נותן לו היציאה לנוקח והשכח היתר על היציאה לוקח חנם כדין יורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות: **הניחא** למ"ד כו'. מפורש בהמקבל (לקמן דף קי:) ב) (ועיין בכתובות דף לא: ד"ה מאי): **בגון דשוייא אפותיקי.** השתא מצי תיירי דמסיק ביה אפי' שיעור ארעא ושכחא ואפ"ה כיון דשוייא אפותיקי צריך ליתן היציאה כדין יורד כו' כדאמרי' בפרק המקבל (שם.) גבי יתומים אומרים אנו השכחנו ורוצים היציאה דמיירי באפותיקי ואע"ג דמסיק בהו שיעור ארעא ושכחא דהא אם אביהם השביח גובה הכל ומיהו אין רציה דשאני יתומים שאין להם על מי לחזור ליקח היציאה דכיון שעשה אביהם אפותיקי הרי הוא כיורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות שאינו מפסיד היציאה אבל בנוקח שאינו מפסיד כלום שהמוכר משלם לו היציאה והשכח שזה פוטרו מחובו מצינו למימר דאפילו באפותיקי כיון דמסיק ביה שיעור ארעא ושכחא שקיל הכל שכשביל שעשאה אפותיקי לא יגרע כחו וא"ת כיון דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו כשמוכר נאחר הוה ליה לנוקח מגזלן שהרי אינו של מוכר א"כ למה נוטל מן המוכר השכח היתר על היציאה והא לוקח מגזלן לשמואל ליתא ליה שכחא וי"ל כגון שמכרה קודם שכח זמנו של בעל חוב דאל המקח עד החזן ולא דמי לגזלן שלא חל המקח כלל דזוזי הוו הלואה ואם ישלם שכח הוה ליה רבית ואפילו מכרה אחר הזמן היה סבור לפייס בע"מ בזוזי וחל המקח עד שטרפה ממנו: **מעות** יש לו שבח אין לו. תימה בהגזל קמא (ב"ק דף לה. וש: ד"ה דלמא) תנא ה' גוזין מן הממורין שכח ומוקי לה בא"ח דידע דקרקע אינה נגזלת אלמא אפילו בהכיר בה יש לו שכח וי"ל דהתם מיירי כשקיבל עליו אחריות: **ונתן** לו לשם מתנה. אבל בערכין פרק המוכר שדה (דף כט: וש) גבי המוכר שדהו בשנת היובל עצמה דאמר שמואל מעות חוזרין ליכא למימר אדם יודע שאין מכר ביובל דאין זה פשוט דהא אמר רב מכורה ויוצאה: **חזר** ולקחה כו'. אלא הכיר בה מיירי וקמיבעיא ליה אם הגזלן יכול לבטל המקח ולהחזיר לו מעותיו או לא: **דמית** לוקח. פרש"י אחר שלקחה ואין גרלה דמיד שקנה הגזלן זכה בו לוקח ואמו משוס דמית ליה בתר הכי פקע כחו אלא יש לומר דמית קודם שלקחה הגזלן מגזל ב)(ומית גזלן) ל"ל שהיה חולה או גוסס בשעה שלקחה מגזלן: מאי

המגיע לכתפים. קרוב ליקבר אלא שעדיין צריכין לקרקע הוי להו כפירות גמורין ואין בעל חוב גובה אותו אלא יציאה: **והא מעשים בכל יום.** דיני טורפי מקח בתין לפני שמואל ומגבי לבעל חוב כל השכח עם הקרקע ואפילו מגיע לכתפים כל זמן שצריכין לקרקע: **הא.** דקתני נוטל יציאה מבעל חוב דלא מסיק ביה בעל חוב במוכר שיעור ארעא ושכחא הלכך יהיב בעל חוב לוקח שכחיה ומסליק ליה. והאי דנקט למלתיה בלשון יציאה ולא תנא נוטל כנגד החוב מבעל הקרקע והמותר מבע"ח לאשמועינן היא גופא אתא דהיכא דיציאה יתירה על השכח אין לו אלא יציאה שיעור שכח: **הניחא למאן דאמר כו'.** פלוגתא היא בכתובות (דף לא:): **אי אית ליה זוזי ללוקח.** לפרוש החוב: **לא מצי מסלק ליה לבע"ח.** מן ארעא דבע"ח קדיש: **שפיר.** דמצי למימר דהיכא דיש קרקע מותר על החוב עם השכח מסלק ליה ללוקח בזוזי על כרחו דלוקח ולא מצי אמר לוקח הב לי מן ארעא שיעור שכחי דאמר כוליה דידי ואת ירדת בה שלא ברשות: **דשוייא נהליה.** ליה לבעל חוב אפותיקי להא ארעא והכל מודים בזו דאי הוה ליה זוזי ללוקח לא הוה מצי מסלק ליה: ג) **הכא במאי עסקינן.** האי בריית דלעיל: **הכיר בה.** לוקח בקרקע זו: **שאינה שלו.** של מוכר שגזולה היתה אצלו ולקחה: **מעות יש לו.** מן המוכר לכשיוציאנה נגזל מידו: **שכח אין לו.** שקרקע זה אינו קנוי לו: **לא מקבל.** לשמור: **מעות חוזרין.** הקדושין וחזרין לו: **כין לרב דאמר כו'.** כלומר היכי מצינן לומר טעמא דרב משום דגמר ונתן לשוס פקדון וטעמא דשמואל משוס דגמר ונתן לשוס מתנה ואי הוה דעתיה לחד מהכי היכי הוה נחית להאי ארעא לעובדה ולאכול פירותיה על כרחיה סבור היה שיהא המכר קיים ולא היה בקי בדין וטעמא דפלוגתא דרב ושמואל טעם אחרינא הוא: **דהוה עביד.** הגזלן: **לרב דאמר פקדון פקדון.** כלומר אליבא דרב מפרשינן דהאי מימר אמר זוזי נהוו פקדון ולשמואל מפרשינן דהאי אמר זוזי נהוו מתנה: **אלכתא.** בפלוגתא קמייתא יש לו מעות ויש לו שכח: **ואע"פ דלא פירש.** ולית לן דשמואל דאמר שכח צריך לימלך: **ואחריות טעות סופר הוא.** ולית לן דשמואל דאמר שעבוד צריך לימלך: **חזר.** גזלן ולקחה מבעלים הראשונים אחר שמכר ללוקח: **מהו.** להיות במקום בעלים כאילו לקחה אחר ויוציאה מיד הלוקח: **אמר ליה.** לא מצי לאפוקה שכשמכר מכר לו כל זכות שתבא לידו וכשלקחה לא לקחה אלא כדי שתהא מקויים ביד הלוקח: **דלא ליקרייה גזלנא.** שלא יחרפנו לוקח זה כשיוציאנה נגזל מידו ויקרפאנו גזלן לכך חוזר להעמיד ממכרו: **דמים** הא

המגיע לכתפים כאן בשבח שאינו מגיע לכתפים ג) והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי' בשבח המגיע לכתפים לא קשיא הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא דיהיב ליה שבחיה ומסליק ליה ד) הניחא למ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי מסליק ליה לבעל חוב שפיר אלא למאן דאמר כי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסליק ליה לבעל חוב נימא ליה אילו הוה לי זוזי הוה מסלקינך מכולה ארעא השתא דלית לי זוזי הב לי ה) גרבא דארעא בארעא שיעור שבחאי הכא במאי עסקינן ו) כגון שעשאו אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו: הכיר בה שאינה שלו ולקחה אמר רב מעות יש לו שבח אין לו ושמואל אמר אפי' מעות אין לו במאי קמיפלגי רב סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום פקדון ונימא ליה לשום פקדון סבר לא מקבל ושמואל סבר אדם יודע שקרקע אין לו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא ליה לשום מתנה כסיפא ליה מילתא והא פליגי ביה הדא זימנא ז) דאיתמר המקדש את אחותו רב אמר ח) מעות חוזרין ושמואל אמר ט) מעות מתנה רב אמר מעות חוזרין אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום פקדון ונימא לה לשום פקדון סבר לא מקבלה מיניה ושמואל אמר מעות מתנה אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא לה לשום מתנה כסיפא לה מילתא צריכא דאי איתמר בהא בהא קאמר רב דלא עבדי אינשי דיהבי מתנות לנוכראה אבל גבי אחותו אימא מודה ליה לשמואל ואי איתמר בהך בהך קאמר שמואל אבל בהא אימא מודה ליה לרב צריכא בין לרב דאמר פקדון בין לשמואל דאמר מתנה האי לארעא במאי קא נחית ופירות היכי אכיל סבר אנא איחות לארעא ואיעביד ואיכול בגויה כי היכי דהוה קא עביד איהו ח) לכי אתי מריה דארעא זוזאי נהוו לרב דאמר פקדון פקדון לשמואל דאמר מתנה מתנה אמר רבא י) הלכתא יש לו מעות ויש לו שבח ואע"פ שלא פירש לו את השבח י) הכיר בה שאינה שלו ולקחה מעות יש לו שבח אין לו ז) אחריות טעות סופר הוא בין בשטרי מקח וממכר בעא מיניה שמואל מרב ט) חזר ולקחה מבעלים הראשונים מהו אמר ליה י) מה מכר לו ראשון לשני כל זכות שתבא לידו מאי טעמא מר זוטרא אמר ניחא ליה ו) דלא נקרייה גזלנא רב אשי אמר ט) ניחא ליה דליקו בהמנותיה מאי בינייהו איכא בינייהו דמית לוקח מאן דאמר ניחא ליה דלא לקרייה גזלנא

לוקח. לאחר שלקחה גזלן מן הבעלים והגזלן בא להוציאה מבניו: **למ"ד.** לא חזר להעמיד ממכרו אלא דלא ליקרייה לוקח גזלן: הא

הראשונים מהו. ופשט ליה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו מאי טעמא מר זוטרא אמר ניחא ליה דלא נקרייה גזלנא. רב אשי אמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה. דברים פשוטים הן דודאי קנאה הקונה אותה מן הגזלן כיון שקנאה הגזלן מן הגזלן.

עין משפט נר מצוה

קלא א ב מיי' פכ"ז מהל' מלוה ולוה הל' ה ו ועיין בהסגות ובמ"מ סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף ב:

קלב ג מיי' פ"ו מהל' זכייה ומתנה הל' כ סמג עשין מח טוש"ע חו"מ סימן ר סעיף ב:

קלג ד מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' ו ופכ"ז מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג עשין עג לה טוש"ע ח"מ סימן קטו סעיף ו וסימן שנג סעיף ו:

קלד ה מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' ז סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סימן שנ"ג סעיף ו:

קלה ו ז מיי' פי"ח מהל' גזילה ואבידה הל' ו ופי"ט מהל' מכירה הל' ג ופי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף ו וסי' קיז סעיף ו וסי' רכה סעיף ו:

קלו ח ט מיי' פ"ט מהל' גזילה ואבידה הל' ט סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שנד סעיף ו:

מוסף רש"י

בשבח המגיע לכתפים. כגון חבואה שגדלה כל צרכה ומתנה לוקח אי דמיה (ב"ק צה:). **אפילו בשבח המגיע לכתפים.** צריכין לקרקע דבר מועט, דאלמלי אין צריכין לקרקע הוו להו פירות ולא מיקרו שבח וכעל חוב גובה השבח קאמר ולא פירות גמורין (לקמן קי:). **אי אית ליה זוזי ללוקח.** שיעור דמי החוב (שם). **שפיר.** אילא דמיתר דארעא מעיקרא דדיה הואי והוא דנחת לה שלא ברשות שקל שבחא בזוזי ולא בארעא הואיל והוה מסיק ביה שיעור ארעא כולה (שם). **לא יהא לך פרעון אלא מזו.** ואיתמי הוו ליה זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה (ב"ק צו:). **אחריות טעות סופר הוא.** שטר שאין בו אחריות גובה מנכסים משועבדים, שלא הלוה זה טעות אלא באחריות שעבוד נכסיו והסופר טעה (כתובות קד:) אחריות שאינו כתוב בשטר אלא נכתב בשטר פחם, טעות ושגגת הסופר הוא וכמי שכתב בו אחריות דמי (רשב"ם ב"ב קסט:). **דלא נקרייא גזלנא.** אדם שמכר שדה גזולה נאחריו, מחזר על הבעלים הראשונים ונוקחה מהם להעמיד ביד לוקח כי היכי דלא ליקרייה גזלנא (לקמן עב:).

רבינו חננאל

והני מילי בדלא מסיק ביה בעל חוב אלא ק' בלבד אבל אם נושה בו כשיעור ארעא ושבחא נוטל הכל ואינו נותן ללוקח אפי' ההוצאה וזו שינויא דשמואל היא ולא סמכינן עלה ה) אלא לעולם נותן הבעל חוב ההוצאה ללוקח כפשוטה דהא מתניתא וכי יהיב ליה דמים ולא מן הקרקע עצמו בשעשאה לו אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו השדה ואליבא דמ"ד אי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבע"ח בזוזי מוקים להא מתניתא בשעשאה לו הלוה אפותיקי וחזר ומכרה. ואסקי' אפי' שבח המגיע בכתפים כגון ענבים שהגיעו להבצר וקמה להקצר שהגיעו לימלל הגזלן מן בעל חוב.

ה) דנכי רבינו אלו הוכא בכי"ף כאן בשם ומיכא מאן דאמר ויעיין שם מש"כ שם ע"ו. ו) וכ"כ הרי"ף כאן והביא ראיה לזה מפ' הגוזל עליה ע"ש.

מסורת הש"ס

ה) כ"ק לה: וש"נ לקמן קי:. ו) [לקמן קי: כ"ק ל:]. ז) [נכ"ק לו. ולקמן קי: איתא גריוא]. ד) גיטין מה. [קדושין מו:] ערכין ל. ט) [לעיל יד. כתובות קד: ב"ב קסט:]. ו) [לקמן עב:]. ז) [ל"ל קודם ד"ה דשוי"א]. ח) [לקמן עב: כ"ק לו. ד"ה הניחא] וע"ש מוס' לקמן לה. ד"ה הניחא]. ט) ס"א ומכר הכי מית גזלן שהיה כו'.

הגהות הב"ח

(א) נמ' ולכי אתי מריה:

גליון הש"ם

גמ' מעות חוזרין. עי' כ"ב עח ע"א תוס' ד"ה אבל: שם חוב ולקחה מבעלים. עי' בהר"ש פ"ו מ"ג דתרומות:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה הא כו' אמאי נוטל ש"ה על היציאה. נ"ב ול"נ דהכו קושית גמ' בשאמת הניחא כו' כדין יורד שלא ברשות וכמו בהפותיקי (וכ"כ הרמב"ן במלחמות דלא כש"ך סי' קט"ו ס"ק כו):

רבינו חננאל (המשך)

בכתפו ולצאת כיון שעדיין כקרקע הן הכל נוטלם הבעל חוב בחובו. וכבר פירש"י היטב בפרק המקבל שדה מחבירו בענין שלשה שמין להן השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט ובע"ח ליחומין ובעל חוב ללקוחות דלעולם נוטל הלוקח ההוצאה מן הבעל חוב כפשוטה דהא מתניתא דלא גרע מן היורד לשדה חבירו ונטעה שלא מרשותו דק"ל שמין לו וידו על התחתונה ופירשנוה בפ' מי שמת. הכיר בה שאינה שלו ולקחה רב אמר מעות יש לו שבח אין לו. ושמואל אמר אפי' מעות אין לו. ואסיקנא רב אמר מעות פקדון ושמואל אמר מעות מתנה וכן לענין מקדש אחותו רב אמר מעות פקדון וחוזרין ושמואל [אמר] מעות מתנה ואינן חוזרין וצריכא. אמר רבא הלכתא המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינו שלו יש לו מעות ויש לו שבח דאושבחא ארעא ממילא כגון שקנאה במנה ועתה הוקרה ושוה מאתים יש לו כגון זה השבח ואע"פ שלא פירש לו את השבח. הכיר בה שאינה שלו ולקחה מעות יש לו שבח אין לו ואחריות טעות סופר הוא בין בשטרי הלואה בין בשטרי מקח וממכר ג) אבל אם נטע אילנות והשביח בין הלוקח בין הגזלן לוקחין שיעור שבחם מן הנגזל. הא דבעא שמואל מרב חזר ולקחה מן הבעלים

הא מיפ. לוקח ומי יחרפנו עוד הלכך לא נתכוון לזה אלא להעמידה בידו בחייו ולא לאחר מותו. מ"ד כו': **דמיפ גזלן.** לאחר שלקחה והכניס באיס להוציא מיד הלוקח: **הא מיפ ליה.** ולא נתכוון להעמיד ממכרו אלא בימי חייו שלא יחרפוהו: **אע"ג דמיפ ניחא ליה. מעיקרא: דליקו בהימנותיה.** אפילו לאחר מיתה: **סוף סוף קרו לבניה בני גזלנא.** נמצא שאף לאחר מיתה מחרפין אותו: **וכנה אורחה.** אם [א] קודם שלקח מן הבעלים חזר ומכרה לאיש אחר לבד מן הראשון או הורישה לאחד מבניו או יהבה במתנה ואחר כך לקחה האי ודאי מיגלי דעתיה דלאו לאוקמי קמיה לוקח ראשון בעי ולא ניחא ליה דליקוס בהימנותיה שהרי מכרה לשני: **נפלה ליה.** לגזלן בירושה שמתחילה גזלה לאחד ממוריש ומת הנגזל: **ירושה ממילא הויא.** והא [ב] ליכא למימר ניחא ליה דליקו בהימנותיה דהא לא טרח אבתרה דימא גלי דעתיה דניחא ליה דליקו הלכך הוי כירוש דעלמא וחוזר ותובעה ונותן מעות ללוקח: **גבייה בחובו.** לאחר שגזלה ומכר לו ונא לו אלא נגזל ואמר לו הגבה לי בחובי קרקע שגזלתיך: **אי איס ליה ארעא אחריני.** לנגזל שיכול לגבות חובו ממנה ואמר ליה כזו שגזלתי אני חפץ הא טרח אבתרה ואמרינן לאוקמה קמיה לוקח בעי: **יהביה ניהליה במתנה.** נגזל לגזלן: **ועד איתא.** יקחנה מבעלים הראשונים דאמרינן דמשום דניחא ליה דליקו בהימנותיה לקחה: **עד שעת העמדה דדין.** עד שיטרפוה מן הלוקח ויעמידהו בדין אבל משעמד בראשון עד שעת העמדה בדין גלי אדעתיה דלא מהימן הוא ואם לקחה אחרי כן לאו לאוקמיה קמיה לוקח בעי: **עד דמטא אדרכתא לידיה.** עד שיחייבוהו ב"ד לפרוע ללוקח מעותיו ועמד במרדו עד שכתבו פסק דין ונתנו ללוקח על נכסיו של גזלן שבכ"מ שימצאם יחזיק בהן והיינו תשעים יום לאחר שעמד בדין כדאמרי' בהגוזל [במרא] (ב"ק דף קיב:): **עד דמסתלק יומי דאכרזתא.** לאחר שמצא זה קרקע משל גזלן ובא לב"ד והן מכריזין שכל מי שרוצה לקנות קרקע יבא ויקחנה כדאמרי' בערכין (דף כא:) שוס היתומין שלשים יום ד): **מסקיף לה רמי בר חמא.** אהא מה מכר לראשון לשני כו': **הא.** הא דרב: **במאמינו.** שאמר לו אני סומך עליך שתתנהג בידי: **גמר ומקני.** בשלקחה מבעלים הראשונים: **מלודתי.** של חיות ועופות ושל דגים: **דבריו קיימין.** לקמן פריך מאי שנא רישא כו': **הא גברא והא גברא.** הרי אדם גדול וכמוהו תשובתו דקתני לא אמר כלום ולכשירש לא קנה לוקח כיון דהיא שעתא לאו דידיה הוו נכסי אביו ולא אמרינן מה מכר לו לראשון לשני כל זכות שבבא לידו: **לא אמרא דעביד.** דלוקח דקאמר מי ייתר שירש מאביו כלום שמא ימכור אביו נכסיו בחייו: **שלחוה.** להא תיובתא דרב ששת דאותיב אדרב: **אינה צריכה לפנים.** אינה צריכה כדי לתרלה להכניסה לפני בני הישיבה שאין בהן יודע לפרקה. ומשובת הגאונים פורשין לגמרא דליכא קושיא מעליא אל תעלוה לגיו: **הוה עובדא בפומבדיתא.** שדנו דין כרב ואותבינן מהא מתניתין ואמר רב יוסף כו': **משום כבוד אביו.** כשהיה אביו גוסס וצריך מעות לקבורתו ולתכריכין ומוזהר לכבוד אביו שלא לשהותו בבזיון: משום

מאי גזלינא מינך. וא"ת וכי מכרה נמי מה גזלו והלא צריך להחזיר לו מעותיו וי"ל דמ"מ יקראנו גזלנא כל זמן שלא יפרע לו: **ארצי** קמיה כי היכי דליקום בהימנותיה. משמע דהכי הלכתא מדלא נקט ליסנא דלא נקרייה גזלן ועוד דהלכה כרב אפי דהוא בתראה וגדול בחכמה וכמנין: **האי** שטרא חספא בעלמא הוא. וא"ת ולימא דקני לה במה שהחזיק בה אחר שקנאה גזלן וי"ל דמשמע ליה משעה שקנאה הגזלן היא של לוקח אע"פ שלא עשה בו שום מעשה וא"ת מעותיו שהיו תחלה מלוה נעשו עתה מכר וי"ל באתרא דלא קנו בכספא א"נ במלוה אינו יכול לקנות כדאמרינן פ"ק דקדושין (דף ו:) המקדש במלוה אינה מקודשת ומכר לא קנה והא דאמר בהאיש מקדש (שם דף מז.) ושוין שנמכר קנה היינו במלוה שיש לו על אחריס דאז נאשה בעינן זה מקודשת לכ"ע אי לאו דאשה לא ממכא דעתה וירתה שיחזור וימחול אבל מלוה שאשה חייבת לו אם מוחל לה ומקדשה בה אינה מקודשת דלא נתן לה כלום דמקמי הכי היה נרשותה וכן במכר לא קנה אע"ג דכשמקדשה בהנאת מחילת מלוה היא מקודשת דלא גרע מאמרות לה זמנא ואדבר עליך לשלמון דמקודשת וכן במכר אם מכר בהנאת מחילה קונה כמו בהחליף דמי שור בפרה מ"מ לא משמע ליה שהיה מקנה לו בהנאת מחילת מלוה משום דמשמע מיד שלקחה הגזלן קנה לוקח ראשון:

בההיא הנאה דקא סמיך כו'. והוא כאילו א"ל שהה זו תהא קנויה לך לכשאקחנה:

מה שאירש מאבא מכור לך לא אמר כלום. וא"ת לימא דרב דאמר כר"מ ובריתא כרבנן וי"ל דלגידן קפריך דאית לן כרב דאיתא פרק איזהו נשך (לקמן דף עב:) דמייתי גמרא טעמא דלא ליקרייה גזלנא וניחא ליה דליקו בהימנותיה וסבירא לן כרבנן דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואמר שמואל פסיק כרבי יוחנן הסנדלר פרק אע"פ (כתובות דף עט.) ורב נחמן סבר בפירות דקל אף משבאו לעולם יכול לחזור בו ורב אמי פסק דאין הלכה כרב בהא משום דס"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וכו' ולא נהירא מכח דאיזהו נשך (לקמן דף עב:):

ס) **קנויה לך מעכשיו.** תימה מה צריך מעכשיו כיון דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם דאי לענין חזרה הא כל זמן שלא בא לעולם יכול לחזור אע"ג דאמר מעכשיו וי"ל דנ"מ אם נקרע השטר או שאבד קודם שלקחה זה דקני כיון דאמר מעכשיו:

שדה

הא מית ליה ומאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה בהדי בני נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה סוף סוף קרו ליה בני לוקח גזלנא אלא איכא בינייהו דמית גזלן מאן דאמר ניחא ליה לאיניש דלא לקריוהו גזלן הא מית ליה למ"ד ניחא ליה דליקום בהמנותיה ה"ג אע"ג דמית ניחא ליה דליקום בהמנותיה סוף סוף קרו לבניה בני גזלנא אלא איכא בינייהו דיהבה במתנה מאן דאמר ניחא ליה דליקום בהמנותיה [א]מתנה נמי ניחא ליה דליקום בהמנותיה מאן דאמר ניחא ליה דלא נקריוהו גזלנא א"ל מאי גזלינא מינך: [ב]פשיטא זבנה אורתה ויהבה במתנה לאו לאוקמה קמי לוקח קא בעי [ג]נפלה ליה בירושה ירושה ממילא היא ולאו איהו קא טרח אבתרה גבי איהו בחובו [ד]חזינא אי אית ליה ארעא אחריתי ואמר האי בעינא [ה]לאוקמה קמיה לוקח קא בעי ואי לא לא זוזי הוא דבעי אפרועי יהבה נהליה [ו]במתנה פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מתנה כירושה דהא ממילא וחד אמר [ז]מתנה כמכר דאי לאו דטרח וארצי קמיה לא הוי יהיב ליה מתנה להכי טרח וארצי קמיה כי היכי דליקום בהמנותיה ועד אימת ניחא ליה דליקום בהמנותיה אמר רב הונא עד שעת העמדה בדין חייא בר רב אמר עד דמטא אדרכתא לידיה רב פפא אמר [ח]עד דמתחלן יומי אכרזתא מתקיף לה רמי בר חמא מכדי האי לוקח במאי קני להאי ארעא בהאי שטרא האי שטרא חספא בעלמא הוא א"ל רבא תהא במאמינו בההוא הנאה דלא קאמר ליה מידי וקא סמיך עליה טרח ומייתי ליה גמר ומקני ליה מתיב רב ששת [ט]מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך לא אמר כלום מה שאירש מן אבא היום מכור לך מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימין אמר רמי בר חמא הא גברא והא תיובתא אמר רבא גברא קא חזינא ותיובתא לא קא חזינא הכא סמכא דעתיה והכא לא סמכא דעתיה הכא סמכא דעתיה דאזיל טרח ומייתי ליה כי היכי דלא נקרייה גזלנא הכא לא סמכא דעתיה שלחוה לקמיה דרבי אבא בר זבדא אמר להו זו אינה צריכה לפנים אמר רבא זו צריכה לפנים ולפני לפנים הכא סמכא דעתיה והכא לא סמכא דעתיה הוה עובדא בפומבדיתא ואותביה אמר להו רב יוסף זו אינה צריכה לפנים ואמר ליה אביי צריכה לפנים ולפני לפנים הכא סמכא דעתיה הכא לא סמכא דעתיה ומאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רבי יוחנן סיפא מה שאירש מאבא היום משום כבוד אביו מה שתעלה מצודתי היום משום

א) [דומה לדהכא פליגי ג"כ ר' אחא ורבינא בגגולה כו': וע"ש], ב) [מוספ' דנדרים ספ"ו ופי' תוס' מתוכות לא: ד"ה דזבנה], ג) [והכא. רש"ל], ד) [ע"ש תוס' ד"ה שוס], ה) (שיך לע"ב), ו) [וע"ע תוס' יבמות לב. ד"ה קנויה],

גליון הש"ס

גמ' לאוקמה קמי לוקח קבע. עיין בר"ש ס"ו משנה ג תרומות: שם מתנה כמכר. עיין מגילה כו: ובר"ש רפ"ב דמעשרות:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה זבנה אורתה אם קודם כו'. כ"כ ומנ"ס פי' אפילו אחר שלקחה (ועמ"ש רבינו בח"מ פי' שע"ג פ"ק ג):

מוסף רש"י

מה שאירש מאבא מכור לך כו' לא אמר כלום. דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (כתובות צא:).

רבינו חננאל

מיהו איצטריכינן לפרושה דחזינן מר זוטרא ורב אשי דאינון בתראי שקלו וטרו לפרושי טעמיה דרב הני מילי בעידנא דקנאה הגזלן מן הנגזל אבל אם נפלה לו לגזלן בירושה מן הנגזל לא אמרי' קנאה לוקח או מי שניתנה לו במתנה. וחזינן נמי בפרק איזהו נשך הלכה מלוה ישראל מעותיו של נכרי. חוב התם שקלי וטרו מרימר ורבינא בהא דאמר רבא התם ניתן ליכתב הכא לא ניתן ליכתב אלא הא דתניא לשבח קרקעות כיצד הרי שגזל [שדה] מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה גובה את הקרן מנכסים משועבדים ושבח גובה מבני חורין ואמרינן אמאי נימא לא ניתן ליכתב. ופרקי' הכי השתא התם אי למאן דאמר ניחא ליה דלא ליקרייה גזלן אי למאן דאמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה מפייס למריה ומוקים ליה לשטריה הכא אברוחי אברה ליה מוקים ליה לשטריה ש"מ דהלכתא כוותיה דרב בהאי וסוגיא דשמעתא

רבינו חננאל (המשך)

כרב אשי דאמר ניחא ליה דליקום בהימנותיה. הלא תראה בדאתקיף ליה רמי בר חמא פריק ליה רבא תהא במאמינו פירוש בההוא הנאה דלא אמר ליה ולא מידי ס) דסמיך ליה ואזיל ומפיים לגגזל וקני ליה מינה גמר ומקנה ליה והוא דמתחזיק בה. והא דאותיב רב ששת הכא הא דתני מה שאירש מאבא מכור לך מה שתעלה מצודתי מכור לך לא אמר כלום דקיימא לן אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם. היא בתוספתא במסכת נדרים ומפורש בתלמוד ארץ ישראל בכתובות פרק אע"פ מה שאירש מאבא היום מכור לך בלוה לתכריכי אביו מפני שהיה גוסס וזה פי' משום כבוד אביו. מה שתעלה מצודתי היום מכור לך דבריו קיימים משום כדי חייו. קשיא ליה לרב דאמר מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו. ופרקי אביי ורבא הכי הא מתניתא דתנא [בתוספתא] בסוף מסכת נדרים ליכא למימר דסמכא דעתיה דהא כי הדר ביה לא מצי קרי ליה גזלנא לפיכך לא אמר כלום אבל הא דרב דאי לא טרח ומייתי ומוקים לה בידיה מצו קרו ליה גזלנא סמך דעתיה דאזיל וטרח ומוקים לה בידיה כי היכי דלא ליקרויה גזלנא. ואמרי' מה שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר ר' יוחנן סיפא דקתני מה שאירש מאבא היום מכור לך דבריו קיימים משום כבוד אביו אמרו חכמים אם אמר מה שתעלה

ס) נראה דע"ל וסמיך עליה דאזיל ומפיים כו'.

קלו א מיי' פ"ט מהל' גזילה הל' ט סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שעד סעי' ח:
קלח ב ג מיי' שם שם הל' יא טוש"ע שם סעי' ב:
קלט ד מיי' שם שם הל' יב טוש"ע שם סעי' ג:
קמ ה מיי' שם שם הל' יג טוש"ע שם סעי' ד:
קמא ו מיי' שם שם הל' י טוש"ע שם סעי' ח:
קמב ז מיי' פכ"ג מהל' מכירה הלכה ה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ריח סעי' ח:

שדה שאני לוקח. ל"ג זו מדקאמר והאלהים אפילו בשדה זו הלא בפירוש אמר זו:

בשטרי הלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו. תימה שטרי אדרכתא אמאי לאו בני פרעון נינהו כיון דעדיין לא זכה בקרקע עד שכתבו לו שטרי חלטאתא וכן בסמוך דקאמר איהו דאפסיד אנפשיה דבעי ליה למקרעיה או אבעי ליה למכתב שטר מכירה בשטרי אדרכתא שעדיין הקרקע היא בידו במה אפסיד אנפשיה והלא יכול לטעון פרעתי וי"ל דשטרי אדרכתא נקט אגיגא דרבה דאית ליה בפרק המפקיד (לקמן דף לה: ופס) דאכיל פירי מכי מטא אדרכתא לידיה א"כ לא יוכל לומר עוד פרעתי כיון שכבר זכה בקרקע ולרבא דאית ליה מכי שלמו יומי דאכרזתא לדבריו יעמיד מתני' בחלטאתא גרידא ויש ספרים דל"ג אדרכתא:

אע"פ שכתוב בו הנפק לא יחזיר. תימה דמשמע דאיירי באין חייב מודה כדאמר שמא כתב לוות ולא לוה לכך לא יחזיר דחיישינן לפרעון אבל אם לוה מודה יחזיר דלא חיישינן לקנוניא ולא לשמא פרעו ורוצה לחזור ולוות בו כדי להרויח פשיטי דספרא וקשה לנקמן (דף יז.) א"ר יוחנן שטר שכתוב זמנו בו ביום וכתוב בו הנפק יחזיר ומוקי לה רב כהנא כשחייב מודה ודוקא שכתוב בו ביום אבל אין כתוב בו ביום לא יחזיר או משום פשיטי דספרא או משום קנוניא ובעיל (דף יג:) אוקי ר"י מתני' דמלא שטרי חוב לא יחזיר בחייב מודה ומשום קנוניא דסברי רבנן דאין בו אחריות גבי (לוה) נמי ממשעבדי ח) (ותניא כוותיה דרבי יוחנן) וי"ל דאמוראי מיינהו ואליבא דרבי יוחנן דרב כהנא יעמיד הכא מלתא דרבי יוחנן אף כשחייב מודה ומשום קנוניא ורבי אבהו דאמרים דוקא כשאין חייב מודה אבל כשחייב מודה יחזיר דלא חיישינן לקנוניא ובעיל יעמיד נמי מתני' דלעיל כשחייב מודה ומשום שמא כתב לוות ולא לוה כרב אבי אבל היכא דליכא למיחש לכתב לוות ולא לוה כמו בשטרי הקנאה או כתוב בו הנפק כי הכא יחזיר דלא חיישינן לקנוניא וגמרא דנקט לעיל טעמא דקנוניא סבר כאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו או אקרי וכתיב לא אמרינן:

ומשום דהוחזק כפרן תו לא פרע כלל. ואף על גב דאמרינן לקמן (דף יז.) הוחזק כפרן לאותו ממון הכא דנפל שאני דמוכחא מלתא דמשום הכי לא היה מזהר לשומרו לפי שפרעו הלוה: מייב

משום כדי חייו ט) אמר רב הונא אמר רב י) האומר לחברו שדה שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו קנה כ) אמר רבא מסתברא מלתא דרב בשדה סתם אבל בשדה זו לא מי יימר דמזבין לה ניהליה והאלהים אמר רב אפי' בשדה זו מכדי רב כמאן אמרה לשמעתי' כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם דתניא כ) האומר לאשה התקדשי לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחררי לאחר שימות בעליך לאחר שיחלוץ לך יבמיך לאחר שתמות אחותיך אינה מקודשת ר"מ אומר מקודשת והא אשה כשדה זו דמיא וא"ר מאיר מקודשת: אמר שמואל ל) המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים דאי משום דכתב ללות ולא לוה מ) הא שעבד נפשיה ואי משום פרעון ז) לא חיישינן לפרעון דאם איתא דפרעיה מקרע הוה קרע ליה אמר רב נחמן אבא מן ספרי דייני דמר שמואל הוה והוינא כבר שיתא כבר שבע ודכרנא דהוו מכרזי ואמרי הני שטרי אקנייתא דמשתכחי בשוקא נהדרינהו למרייהו אמר רב עמרם אף אנן ס) תנינא ע) כל מעשה בית דין הרי זה יחזיר אלמא לא חיישינן לפירעון א"ל רבי זירא מתניתין בשטרי חלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו אמר רבא והני לאו בני פרעון נינהו והא פ) אמרי נהרדעי שומא הדר עד תריסר ירחי שתא ואמר אמימר אנא מנהרדעא אנא וסבירא לי צ) דשומא הדר לעולם אלא אמר רבא התם היינו טעמא דאמרי איהו הוא דאפסיד אנפשיה דבעידנא דפרעיה אבעי ליה למקרעיה לשטריה א"נ למכתב שטרא אחרינא עילויה דמדינא ארעא לא בעיא למיהדר ר) ומשום י) ועשית הישר והטוב בעיני ה' הוא דאמור רבנן תהדר הלכך מרישא הוא דקא זבין איבעי ליה למכתב שטר זביני גבי שטר חוב מאי איכא למימר אם איתא דפרעיה איבעי ליה למיקרעיה לשטריה אימור אשתמוטי קא משתמיט ליה דא"ל למחר יהבנא לך דהשתא ליתיה גבאי אי נמי אפשיטי דספרא זייר ליה: א"ר אבהו א"ר יוחנן המוצא שטר חוב בשוק אע"פ שכתוב בו הנפק לא יחזירו לבעלים לא מיבעיא היכא דלא כתוב בו הנפק דאיכא למימר כתב ללות ולא לוה אלא אפי' כתוב בו הנפק ומאי ניהו דמקוים לא יחזיר דחיישינן לפרעון איתיביה רבי ירמיה לר' אבהו כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר א"ל ירמיה ברי לא כל מעשה ב"ד שוים אלא כגון שהוחזק כפרן אמר רבא ומשום דהוחזק כפרן חדא זמנא תו לא פרע כלל אלא אמר רבא מתניתין בשטר חלטאתא ואדרכתא וכדרבי זירא: וכפרן הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אמרו לו ק) צא תן לו ואמר

ב"ד הוא: **ירמיה ברי** גרסינן: **שהוחזק.** לוה זה כפרן פעם אחרת לפיכך אין נאמן לומר פרעתי וכהיא תנן יחזיר: **ומו לא פרע כלל.** בתמיה. ומי חיישינן לפרעון זה שלא נזהר לשמור שטרו יפסיד: **לא תן לו.** שפסקו לו דינו בב"ד שציוו עליו לתת לו: ואמר

א) [מיי' פכ"ג מהל' מכירה הל' ה' ש"ע ח"מ סימן רי"ח סעיף ו ולא כרב] ב) מיי' פ"ז מהל' אישות הלכה יד סמג עשין מת טוש"ע אה"ע סי' מ סעי' ה: ג) מהל' ג ד מיי' פכ"ג הלכה טו סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קג סעי' ט:

רבינו חננאל

מצודתי היום מכור לך דבריו קיימים. אבל הא דאמר רב האומר לחבירו שדה זו שאני לוקח לכשאקחנה קנויה לך מעכשיו קני לית הלכתא כרב דאשכחן ביבמות פ' האשה רבה הלכתא האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים וכו'. אמר רב נחמן בר יצחק רב הונא כרב ורב כר' ינאי ור' ינאי כר' חייא ור' חייא כר' ור' כר' מאיר ור' מאיר כר' אליעזר בן יעקב ורבי אליעזר בן יעקב כר' עקיבא כולהו סבירא להו אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם. וקיימא לן דהני כולהו שיטה אינון לית הלכתא אפילו כחד מיניהו. אמר שמואל המוצא שטר הקנאה בשוק יחזיר לבעלים ולית הילכתא כוותיה דהא איתותב וקיימא לן חוששין לפרעון. והא דאמר רב נחמן דכירנא דהוו מכרזי הני שטרי אקנייתא דמשתכחי בשוקא ניהדרינהו למרייהו לטעמיה דשמואל היא ולית הלכתא כוותיה. אמר ר' יוחנן המוצא שטר חוב בשוק אע"ג דכתיב ביה הנפק. פי' הנפק אשרתא דדייני לא יחזיר מאי טעמא חיישינן לפרעון. איני והתנן כל מעשה ב"ד הרי זה יחזיר. ופרקי' מתני' בשטרי חלטאתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו. ר' אבהו אמר בשהוחזק הלזה כפרן. אמר רבא ומשום דהוחזק כפרן תוב לא פרע ודילמא הדר ופרע וכו'. כפרן הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא.

ג) יבמות צב., ד) שם צג: קדושין סג. כתובות נח.; ה) [לעיל יד.], ו) [לעיל יג. יד.], ז) [לקמן יח: כ.], ח) לקמן לה., ט) [דומה לזה ב"ק סח: קי:], י) ס"ל ל"ב,

תורה אור השלם

ו וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְיָ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְיָ לַאֲבֹתֶיךָ: דברים ו יח

הגהות הב"ח

(מ) גמ' אף אנן נמי תנינא:

גליון הש"ס

גמ' אמר רבא מסתברא. כעין זה גיטין יג ע"ב וש"נ: שם הא שעבד נפשיה. עיין בר"ן פ"ק דקדושין דף ריד ע"ב:

מוסף רש"י

האומר לחברו כו'. קודש שקנה את השדה, קנה. וכויא מתנה (יבמות צג.). לאחר שיחלוץ לך יבמיך. קסבר האי תנא אין קידושין תופסין ביבמה לשוק (קדושין סב.). אינה מקודשת דהוה ליה דבריס שלא בא לעולם ישבשיו אין בידו לקדשה (שם) כיון דהשתא לא תפסי בה קידושי, לקמיה נמי לא תפסי, דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (יבמות צב.). לא חיישינן לפרעון. אפילו אין חייב מודה (לעיל יג. יד.). כל מעשה ב"ד. כל מילתא דאתא לב"ד לקיים דליכא למיחש לנמלך עליהן שלא ליתנן (לקמן יח.). הרי זה יחזיר. דליכא למיחש לשמא נמלך, דהא ב"ד לא כתבוה אלא בדבר מקויים (לקמן כ.). שומא הדר. נכסי ליה שמא ב"ד לבעל חוב מחצין אלו אם עוקן מעות לבעל חוב (לקמן לה.).

ואמר. לאחר זמן: **פרעתי.** ע"פ ב"ד: **נאמן.** ונשבועת היסת: **כא מלוה.** לפנינו לכתוב לו מלרכתא עליו אין כותבין וגותנין לו: **אינו נאמן.** ליטבע אלא שכנגדו נשבע ונוטל דכיון דתחילתו הולרך לתובעו לדין אין דרכו למהר לפרוע עד שיפסקו דינו פסק גמור: **ואמר פרעתי.** לאחר זמן ע"פ ב"ד: **והעדים מעידים אותו אלא פרע.** כפנינו תבעו לפרוע לו ע"פ ב"ד ולא פרעו הוחיל וכפניהם העיז לעבור ע"פ ב"ד אינו נאמן שוב לומר פרעתיו שלא בעדים: **הוחזק כפרן לאותו ממון.** שאין נאמן עוד עליו לומר החזרתי ופרעתי עד שיפרע בעדים: **לא הוחזק כפרן.** ונשבע שפרעו ואע"פ שלא פרעו מיד כשתבעו כפני עדים ואין זה מעיז בב"ד דכיון דלא פסקו לו פסק גמור נשמט ממנו סבר כו': **אגטלא.** לבוש: **הוחזק כפרן לאותה אגטלא.** עד שיפרע: **הוחזק כפרן לאותה שבועה.** לומר נשבעתי עד שישבע כפנינו: **כשנתחייב שבועה בב"ד.** דכיון דתבעו בעדים לקיים דברי ב"ד ולא אבה אינו נאמן לומר עוד קיימתי אחרי כן: **אבל חייב עצמו שבועה.** שאמר לו אשבע לך ותבעו בעדים ולא אבה ואחר כך אמר נשבעתי נאמן ואע"ג דקמי עדים דחייה: **עביד איניש דמקרי ואמר.** לא אעשה מה שלא מיבעוי ב"ד אלא אני בעצמי ואין זו סרבנות ומרטה אלא דחייה בעצמא: **וכתוב בו זמנו בו ביום.** שביום שנמצא נכתב: **שכבר נמחל שעבודו.** משפרע מלוה ראשונה ועל האחרונה לא נכתב והוא לה מלוה על פה וטורף לקוחות שלא כדין דאין מלוה על פה גובה מן הלקוחות: **אימא.** דפרעיה אימתי ומחזר ולוה אימתי: **אי נימא למחר.** ולא ביום שנכתב: **וליומא חרא.** שתי תיבות הן וליום אחריו וקילור סופרים הוא: **תיפוק ליה.** דאפילו נכתב על מלוה זו אחרונה וכתוב בו יום מוקדם כזה הוה ליה השטר מוקדם: **דלא קביחי [אינשי] דפרעי [ביומיה] קאמינא.** הלכך לא חיישינן למידי דלא שכיח ואי אחרמי הוצרכו לומר דאין מוחזר ולוה בו: **רב כהנא אמר.** הא דא"ר יוחנן יחזיר לבעלים: **כשחייב מודה.** שלא פרע: **שמעי בי רבנן.** שנמחל שעבודו: **ומפסדי לי.** למטרף לקוחות משום דשטרי חוב המוקדמין פסולין דכיון דהאי דאוקמא הכי לית ליה עדיו בחתומיו זכין לו אף זה מן המוקדמין: **מינח ניחא ליה.** ברמאות ותלי נפשיה בספיקא ואמר דלמא לא שמעי ואיכא ריוחא: **מי איכא דטריף לקוחות.** מה טרפא יש בזה שלא יהא בשטר שיחזור ויכתוב לו והלא שניהם ביום אחד הלכך בשטר שנמחל שעבודו לא שביק: **הטוען אחר מעשה ב"ד.** דבר שהוא תגאי ב"ד כגון כתובה ומזון האשה והבנות הטוען ואמר פרעתי שלא בעדים לא אמר כלום:

ואמר פרעתי נאמן בא מלוה לכתוב אין כותבין ונותנין לו חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי אינו נאמן בא מלוה לכתוב כותבין ונותנין לו רב זביד משמיה דר"נ אמר [א]בין צא תן לו בין חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי נאמן [ב]בא מלוה לכתוב אין כותבין ונותנין לו אלא אי איכא לפלוגי הכי הוא דאיכא לפלוגי [ג]אמרו לו צא תן לו ואמר פרעתי והעדים מעידין אותו שלא פרעו [ד](וחזר ואמר פרעתי) הוחזק כפרן לאותו ממון [ה]חייב אתה ליתן לו ואמר פרעתי והעדים מעידין אותו שלא פרע וחזר ואמר פרעתי לא הוחזק כפרן לאותו ממון מ"ט אשתמוטי הוא קא משתמיט מיניה סבר עד דמעיינו בי רבנן בדיני אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [ו]מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום והעדים מעידים אותו שיש לו וחזר ואמר פרעתי הוחזק כפרן לאותו ממון כי הא דשבתאי בריה דרבי מרינוס כתב לה לכלתיה איצטלא דמילתא בכתובתה וקבלה עליה אירכם כתובתה אמר [ז](להו) לא היו דברים מעולם [ח]אתו סהדי ואמרי אין כתב לה לסוף אמר להו פרעתיה אתא לקמיה דרבי חייא א"ל הוחזקת כפרן לאותה איצטלא: א"ר אבין א"ר אלעא א"ר יוחנן [ט]היה חייב לחבירו שבועה ואמר נשבעתי והעדים מעידין אותו שלא נשבע [י](וחזר ואמר נשבעתי) הוחזק כפרן לאותה שבועה אמרוה קמיה דר' אבהו אמר להו מסתברא מלתא דרבי אבין [יא]שנתחייב שבועה בב"ד אבל חייב עצמו שבועה [יב][נאמן] עביד איניש דמקרי ואמר אהדרוה קמיה דר' אבין אמר להו אנא נמי בב"ד אמרי איתמר נמי א"ר אבין א"ר אלעא א"ר יוחנן היה חייב לחבירו שבועה בב"ד ואמר נשבעתי והעדים מעידין אותו שלא נשבע [יג](וחזר ואמר נשבעתי) הוחזק כפרן לאותה שבועה: א"ר אסי א"ר יוחנן [יד]המוצא שטר חוב בשוק וכתוב בו הנפק וכתוב בו זמנו בו ביום יחזירו לבעלים אי משום כתב ללות ולא לוה הא כתוב בו הנפק אי משום פרעון לפריעה בת יומא לא חיישינן א"ל ר' זירא לר' אסי מי א"ר יוחנן הכי הא את הוא דאמרת משמיה דר' יוחנן [טו]שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נמחל שיעבודו אימת אילימא למחר וליומא חרא מאי אריא שכבר נמחל שעבודו תיפוק ליה דהוה ליה מוקדם ותנן[טז] שטרי חוב המוקדמין פסולין אלא לאו ביומיה אלמא פרעי אינשי ביומיה א"ל מי קא אמינא דלא פרעי כלל דלא שכיחי אינשי דפרעי ביומיה קא אמינא רב כהנא אמר [יז]כשחייב מודה אי הכי מאי למימרא מהו דתימא האי מפרע פרעיה והאי דקא אמר לא פרעתיה משום דקבעי מהדר למזפא ביה זמנא אחריתי ולפשיטי דספרא חייש קמ"ל דאם כן מלוה גופיה לא שבק סבר שמעי בי רבנן ומפסדי לי מאי שנא מהא דתנן [יח]מצא שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר ואוקימנא כשחייב מודה ומשום שמא כתב ללות בניסן ולא לוה עד תשרי ואתי למטרף לקוחות מניסן ועד תשרי שלא כדין ולא אמרינן דא"כ מלוה גופיה לא שביק דא"ל כתוב שטרא אחרינא בתשרי דדלמא שמעי רבנן ומפסדי לי אמרי התם משום דאית ליה רווחא דקא טריף לקוחות מניסן ועד תשרי מינח ניחא ליה ולא אמר ולא מידי הכא כיון דלית ליה רווחא דסוף סוף שטרא האידנא כתיב [יט] מאי איכא דקטריף לקוחות בשטר שנמחל שיעבודו לא שביק: אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען אחר מעשה ב"ד לא

חייב אתה ליתן לו. הכא משמע דחייב אתה ליתן לו לא הוי פסק דין גמור כי אם לא תתן לו וכן משמע במרובה (ב"ק דף סט. ושם) וקשה דבפ"ק דסנהדרין (דף ו: ושם) אמרינן ה"ד גמר דין פלוני אתה חייב פלוני אתה זכאי וי"ל דהתם מקרי גמר דין לענין שאסור לבצוע לפי שיודע להיכן הדין נוטה:

רב כהנא אמר כשחייב מודה. תימה א"כ למה נקט הנפק במילתא דר' יוחנן וי"ל דנקטיה משום דיוקא דאי אין כתוב בו ביום אפילו כתוב בו הנפק דודאי לוה לא יחזיר דחייסינן לקנוניא או לפשיטי דספרא:

הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום. אינו נאמן לומר פרעתי מעשה ב"ד קרי כל דבר שחייב לה אפי' לא כתב כגון מנה ומאתים ומזון האשה והבנות לאחר מותו וא"ת למה כותבין כתובה כיון דבלאו כתובה נמי אין נאמן לומר פרעתי וי"ל משום תוספת אבל מנה ומאתים גבייה בלא כתובה ותוספת נראה דאפי' אית לה קרדי דהתנה לה נאמן לומר פרעתי [כ]ואין לאיה מכלתי' [כא]דר' שבתאי דהוה מהימן לומר פרעתי אי לאו דהוחזק כפרן דר' שבתאי ערב היה אבל בעל שמא לא היה נאמן ואין לאיה נמי מדתני לעיל (דף ז:) מלא כתובה לא יחזיר ומשמע דלא יחזיר משום תוספת שהיה נאמן לומר פרעתי דלגבי מנה ומאתים נמי מפקיד דהא נאמן לומר פרעתי מנה מגו דאי בעי אמר אלמנה נשאתיך אם אין לה עדי היומא או אם אין לה עדי קדושין נאמן

מסורת הש"ס

(א) כ"מ מ"ז, ג) (ל"ל לה), ג) [אמא לקמיה דר' חייא אתו סהדי ואמרי אין כתב לה א"ל ר' חייא דל הב לה לסוף אמר לה פרעתיך אמר לו החזקת כפרן וכו' כ"ה גי' ר"ף ורא"ש והוא נכון], ד) כ"מ מ"ז, ה) רש"ל, ו) כ"מ מ"ז, ז) כתובות פה. גיטין כו:, ח) לקמן עב. סנהדרין לב. כ"ה ב. ט. שבועות פ"י מ"ה ב"ב קמ: קעא:, ט) לפיל יב:, י) [ועי' תוס' יבמות סה: ד"ה כי הא], כ) ל"ל דשבתאי. רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) גב' האידנא כתיב (מגא) תז"מ וכ"ב גי' רש"י מי:

מוסף רש"י

שטר שלוה בו ופרעו. בו ביום, אינו חוזר ולוה בו. אפילו בו ביום, ואע"ג דלאו מוקדם הוא, שהרי ביום הלוואה נכתב, שכבר נמחל שעבודו. משפרע ונטל השטר ונמצאת מלוה השניה מלוה על פה ואינו גובה מן הלקוחות (כתובות פה.) ואין הקרקעות משועבדות שוב לגלוות השניה שלא עליה נחתם שטר זה (גיטין כו:). המוקדמין. ליכתב קודם המלוה. פסולין. דקא כעי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב שלא כדין וקנסינן היתכא אנו איקולא ופסול אפילו מזמן שני (סנהדרין לב.) לפי שראה לערוף לקוחות שלקחו שלא מן הלוה מזמן שכשטר ושלא כדין הוא, שהרי קדמה מכירה להלוואה וכשטר מעיד שהלוואה קדמה, לפיכך קנסוהו מלגבות בו ולא יטרוף אפילו מזמן המלוה ואינו שלא כמלוה על פה שאינו גובה מן המשועבדים (ר"ה ב.) אי נמי שנכתב השטר באחד בניסן וכן כתוב בו באחד בניסן לוה פלוני מפלוני והוא לא לוה ממנו כלום עד ט"ו בניסן, גם זה מוקדם ופסול, שאין לו לערוף שלא מזמן ההלוואה ואילך, דלא כאבי דאמר (לעיל יג.) עדיו בחתומיו זכין לו ומיהו אם ההלוואה היתה באחד בניסן בפני עדים וקנו מידו להשתעבד נכסי לוה למלוה ולא כתבו את השטר עד ט"ו בניסן וכתבו בו באחד בניסן, כי האי מוקדם כשר (רשב"ם ב"ב קנו:). אחריות נכסים. שעבוד קרקעות שיגבה מהן (לעיל יב.). כשחייב מודה. שהלוה מודה שהשטר אינו פרוע (שם).

קמה א ב מיי' פ"ז מהל' טוען ונטען הל' ה סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' לט סעי' ט וסי' עט סעי' יב:
קמו ג ד מיי' שם הל' ו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' עט סעי' יג:
קמז ה מיי' שם פ"ז הל' ז סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעי' ה:
קמח ו ז מיי' פ"ז שם הל' ה סמג שם טוש"ע ח"מ סי' פז סעי' ח:
קמט ח מיי' פי"ח מהל' גזילה ואבידה הל' ב סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' פה סעי' ז:
קנ ט מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' ז סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מח סעי' ז וסי' נז סעי' ב:
קנא י מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ז סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סי' מג סעי' ז:
קנב כ מיי' פי"ח מהל' גזילה ואבידה הל' ב סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' פה סעי' ז: